
Cyprian Kamil Norwid

Moja piosnka

Materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do szkół podstawowych – służące utrwalaniu wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych

Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Zadanie zlecone i finansowane przez Ministra Edukacji i Nauki
Wykonawca: Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Pracownia Lingwistyki Migowej

---

Cyprian Kamil Norwid

Moja piosnka

Minister
Edukacji i Nauki

Zadanie zlecone i finansowane przez Ministra Edukacji i Nauki

Cyprian Kamil Norwid *Moja piosnka*

Materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niestyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do szkół podstawowych – służące utrwalaniu wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych

Opracowano na podstawie
Cyprian Kamil Norwid, *Moja piosnka*

Wykonawca materiałów ćwiczeniowych
Uniwersytet Warszawski
Wydział Polonistyki
Pracownia Lingwistyki Migowej
ul. Krakowski Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

Autorzy

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak (karty pracy, scenariusze komiksowe)
Katarzyna Cichocka-Segiet (karty pracy PCS, tablice komunikacyjne PCS)
Sylwia Łozińska, Piotr Mostowski (teksty łatwe do czytania – ETR)
Małgorzata Skuza (karty pracy, scenariusze komiksowe)
Krystyna Ziątek (karty pracy PCS, tablice komunikacyjne PCS)

Redakcja merytoryczna
Paweł Rutkowski
Piotr Mostowski

Kierownik zespołu
Paweł Rutkowski

Redakcja językowa
i konsultacje merytoryczne
Emilia Danowska-Florczyk

Eksperci wskazani
przez Ministra Edukacji i Nauki
Justyna Kowal
Agnieszka Pilch

Projekt graficzny i logotypu,
skład i łamanie
Łukasz Kamieniak

Ilustracje
Zuzanna Szyszak

Rok opracowania
2021

Aplikacja komputerowa
Mariusz Ołownia

ISBN
978-83-66534-91-9

Spis treści

Wstęp.....	4
Tekst oryginalny.....	8
Tekst łatwy do czytania (ETR).....	11
Komiks.....	13
Karty pracy.....	14
Tablice komunikacyjne PCS.....	17
Karty pracy PCS.....	18

Wstęp

Szanowni Państwo,

przekazujemy Państwu materiały ćwiczeniowe do lektur szkolnych opracowane z myślą o uczniach ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dołożyliśmy wszelkich starań, aby ułatwiły one pracę zarówno dzieciom, do których są kierowane, jak i nauczycielom. W pierwszej części niniejszego wstępu omówiliśmy wszystkie elementy, które składają się na pakiet materiałów ćwiczeniowych; w drugiej zwróciliśmy uwagę na to, o czym warto pamiętać w pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami mającymi trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym uczniami niesłyszącymi, słabosłyszącymi, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją.

Barierę w pracy z tekstami lektur może stanowić w szczególności język utworów zawierający archaizmy i słownictwo rzadko obecne w codziennych sytuacjach komunikacyjnych. Problemem bywa też sam charakter utworów. Pełny odbiór literatury pięknej (zwłaszcza dzieł poetyckich) wymaga od czytelnika znajomości konwencji tekstu literackiego i odpowiednio rozwiniętych kompetencji poznawczych. Trudności w komunikowaniu się powodują, że wielu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest pozbawionych możliwości obcowania z kanonem literatury polskiej, a tym samym z dużym fragmentem kultury narodowej.

Teksty literackie wybrane z listy lektur podstawy programowej zostały wzbogacone materiałami ćwiczeniowymi i opracowane tak, aby udostępnić ich treść uczniom ze specjalnymi potrzebami komunikacyjnymi. Do każdego utworu powstał pakiet materiałów ćwiczeniowych, który składa się z:

- aplikacji multimedialnej z tłumaczeniem na polski język migowy (PJM),
- tekstu łatwego do czytania (ETR),
- opracowania graficznego w formie komiksu,
- kart pracy,
- tablic komunikacyjnych Picture Communication Symbols (PCS),
- kart pracy PCS.

Tak zróżnicowany zestaw materiałów pozwala na wybór tych, które najlepiej odpowiadają potrzebom ucznia, a tym samym umożliwiają zindywidualizowanie procesu nauczania.

Wszystkie materiały zostały przygotowane z uwzględnieniem ministerialnych *Wytycznych do uniwersalnego projektowania graficznego podręczników* oraz *Wytycznych edytorskich i językowych do opracowania podręczników*.

Aplikacja multimedialna z tłumaczeniem na polski język migowy (PJM)

W aplikacji znajduje się cały pakiet materiałów ćwiczeniowych. Oprócz podstawowej funkcji wyświetlania poszczególnych stron aplikacja daje możliwość ich powiększania/pomniejszania – tak, aby skupić uwagę ucznia na wybranym elemencie.

Najważniejszą częścią aplikacji jest jednak tłumaczenie tekstu lektury na polski język migowy. Do poszczególnych fragmentów tekstu można wyświetlić film w PJM. Okno odtwarzacza można zmniejszyć i dowolnie umiejscowić na ekranie. Dzięki temu możliwe jest jednoczesne śledzenie tekstu i tłumaczenia. Wszystkie filmy są dodatkowo dostępne z poziomu eksploratora plików.

Aplikacja działa na systemach z rodziny Windows, Linux i macOS.

Tekst łatwy do czytania (ETR)

Tekst łatwy do czytania (ETR) został opracowany zgodnie z wytycznymi *IFLA Guidelines for easy-to-read materials* oraz publikacją *Informacja dla wszystkich. Europejskie standardy przygotowania tekstu łatwego do czytania i zrozumienia*. Jego zadaniem jest przybliżenie treści lektury odbiorcom, którzy z różnych powodów nie są w stanie przeczytać ze zrozumieniem oryginalnego tekstu. Będą to przede wszystkim uczniowie z afazją oraz niepełnosprawnością intelektualną, choć tekst łatwy do czytania może być pomocny dla każdego dziecka, dla którego barierą jest język utworu oraz nadmiar treści. Zmiany wprowadzone w wersji ETR dotyczą dwóch warstw: językowej oraz treściowej.

Warstwa językowa została zmodyfikowana pod względem leksyki oraz składni – zastosowano wyrazy o wysokiej frekwencji, łatwe do zrozumienia, a informacje zapisano głównie w postaci zdań prostych ułożonych zgodnie z następującą zasadą: 1 linia tekstu = 1 zdanie. Z fabuły lektury usunięto wątki poboczne, a w dłuższych tekstach dodatkowo zastosowano śródtytuły.

Opracowanie graficzne w formie komiksu

Graficzne opracowanie lektury w formie komiksu ma za zadanie przybliżyć uczniom treść utworu. Komiks ożywia i uatrakcyjnia tekst. Często literacka forma dzieła i wielowarstwowość znaczeniowa utrudniają uczniom odczytanie i zrozumienie treści. Do zaproponowanych ilustracji nauczyciel może odwoływać się podczas pracy z tekstem – wykorzystując zarówno całość komiksu, jak i jego wybrane elementy. Dla uczniów jest to pomoc w wizualnym odtworzeniu fabuły utworu, a także jej zapamiętaniu. Dla niektórych zaś krótkie teksty w kadrach są jedyną formą kontaktu z lekturą.

Karty pracy

Karty pracy mają za zadanie utrwalić i podsumować informacje o treści lektury. Ponadto zachęcają ucznia do samodzielnego rozwiązywania zadań i sprawdzenia swojej wiedzy. Przygotowane propozycje mogą okazać się pomocne zarówno podczas omawiania treści lektur w czasie zajęć szkolnych, jak i w pracy samodzielnej ucznia.

Tablice komunikacyjne PCS

Tablice komunikacyjne PCS są przeznaczone dla uczniów niemówiących, posługujących się alternatywną i/lub wspomagającą komunikacją. Uczniowie ci mają zwykle osobiste pomoce do komunikacji w formie tzw. książek do komunikacji (skoroszytów z piktogramami) lub pomocy elektronicznych na tabletach lub laptopach. Tablice do każdej lektury zawierają symbole związane z tekstem, głównie rzeczowniki, czasowniki i określenia. Tablice umożliwiają osobie niemówiącej opowiadanie treści lektury, odpowiadanie na pytania nauczyciela, uczestniczenie w rozmowie na temat lektury, ułatwiają również rozumienie treści utworu. W rozmowie na temat lektury może – i powinna – być wykorzystywana również osobista książka komunikacyjna ucznia, która zawiera m.in. zaimki, przyimki, przydatne liczby i litery.

Karty pracy PCS

Karty pracy PCS zostały opracowane przede wszystkim dla uczniów niemówiących, użytkowników wspomagających i alternatywnych metod komunikacji. Karty pracy PCS mają na celu sprawdzenie tego, czy uczeń zrozumiał treść lektury oraz jak wiele wiadomości zapamiętał. Pozwalają także na rozwijanie i utrwalanie nowego słownictwa. Wszystkie polecenia oraz pytania zostały zapisane za pomocą słów oraz znaków systemu PCS. Uczeń może próbować odczytać treść poleceń sam lub z pomocą nauczyciela. Jeśli to nauczyciel będzie czytał treść, to zalecane jest, by kolejno wskazywał uczniowi odczytywane znaki. Karty pracy zawierają takie zadania, w których należy wskazać i zaznaczyć właściwą odpowiedź, wybrać ją spośród podanych i zaznaczyć lub wyciąć, oraz takie, które polegają na samodzielnym sformułowaniu odpowiedzi za pomocą tablic komunikacyjnych PCS opracowanych do każdej lektury i/lub z pomocą książki/narzędzia do komunikacji. W tego typu zadaniach nauczyciel może zapisać odpowiedź ucznia sam lub np. wydrukować tablicę komunikacyjną PCS w dwóch egzemplarzach i z drugiej wyciąć do przyklejenia znaki wybrane przez ucznia w odpowiedzi na zadane pytanie. W kartach pracy PCS oraz tablicach komunikacyjnych PCS użyte zostały te same znaki oddające poszczególne znaczenia danych wyrazów. Jednocześnie w kartach pracy zastosowano określone strategie językowe – strzałki stanowiące określenie czasu na górze, z lewej strony symbolu o znaczeniu czasownikowym, dla wyrażenia czasu przeszłego lub przyszłego,

---

pomniejszony symbol ‘ty’, także z lewej górnej strony znaku oznaczającego czynność w poleceniach — zdaniach rozkaznikowych. Dla zwiększenia czytelności zadań poszczególne fragmenty można wycinać i w toku odpowiadania na pytania ponownie przyklejać potrzebne elementy.

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak
Katarzyna Cichocka-Segiet
Emilia Danowska-Florczyk
Piotr Mostowski
Paweł Rutkowski
Małgorzata Skuza
Krystyna Ziątek

Cyprian Kamil Norwid

Moja piosnka

Do kraju tego, gdzie kruszynę chleba
Podnoszą z ziemi przez uszanowanie
Dla darów nieba,
Tęskno mi, Panie.

*

Do kraju tego, gdzie winą jest dużą
Popsować¹ gniazdo na gruszy bocianie,
Bo wszystkim służą,
Tęskno mi, Panie.

*

Do kraju tego, gdzie pierwsze ukłony
Są jak odwieczne Chrystusa wyznanie:
„Bądź pochwalony!”
Tęskno mi, Panie.

*

Tęskno mi jeszcze i do rzeczy innej,
Której, już nie wiem, gdzie leży mieszkanie,
Równie niewinnej...

Tęskno mi, Panie.

*

Do beztęsknoty i do bezmyślenia,
Do tych, co mają *tak za tak, nie za nie*
Bez światłocienia,

Tęskno mi, Panie.

*

Tęskno mi ówdzie, gdzie ktoś o mnie stoi²?
I tak być musi, choć się tak nie stanie
Przyjaźni mojej!

Tęskno mi, Panie.

Przypisy:

¹*popsować* — dziś: *popsuć*. [przypis edytorski]

²*któż o mnie stoi* (daw.) — kto o mnie dba. [przypis edytorski]

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła,
Marta Niedziałkowska.

Cyprian Kamil Norwid

Moja piosnka

Wstęp

Cyprian Kamil Norwid wyjechał z Polski.

Mieszkał za granicą.

Cały czas bardzo tęsknił za Polską.

Tekst wiersza

Panie Boże, tęsknię za moim krajem.

W moim kraju ludzie podnoszą z ziemi okruchy chleba.

Ludzie szanują chleb jako dar od Ciebie.

Panie Boże, tęsknię za moim krajem.

W moim kraju ludzie nie niszczą gniazd bocianów.

Myślą, że gniazda pomagają wszystkim

i nie wolno ich niszczyć.

Panie Boże, tęsknię za moim krajem.
W moim kraju ludzie witają się słowami:
„Bądź pochwalony!”.

Panie Boże, tęsknię za moim krajem.
Tęsknię też do innej rzeczy,
ale nie wiem,
gdzie ona teraz jest.
To była bardzo niewinna rzecz.

Panie Boże, tęsknię za moim krajem.
Tęsknię do ludzi,
którzy zawsze mówią prawdę
i mają jasne zasady.

Panie Boże, tęsknię za moim krajem.
Tęsknię za miejscem,
w którym nikt się o mnie nie martwi.
Tak musi być.

1. Odpowiedz na pytania.

Z ilu strof składa się wiersz „Moja piosnka”?

.....

Ile wersów jest w każdej strofie?

.....

Jakie wyrazy powtarzają się po każdej strofie?

.....

Co oznaczają powtarzające się wyrazy?

.....

Kto jest bohaterem (podmiotem lirycznym) wiersza?

.....

Jakie wyrazy zaczynają pierwsze trzy strofy wiersza?

.....

Co oznaczają te wyrazy?

.....

2. Połącz symbole z wiersza i ich znaczenie.

symbol	
1	kruszyna chleba podnoszona przez uszanowanie
2	bocianie gniazda
3	powitanie „Bądź pochwalony”

znaczenie	
przynoszą szczęście, oznaczają nadejście wiosny	a
powitanie używane do dziś, oznacza chrześcijańskie pozdrowienie	b
szacunek dla chleba	c

3. Wypisz z wiersza rymy według wzoru.

Wzór:

..... chleba	—	..... nieba .....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....
.....	—	.....

4. Przeczytaj życiorys Norwida. Dlaczego Norwid tak bardzo tęsknił za ojczyzną?

.....

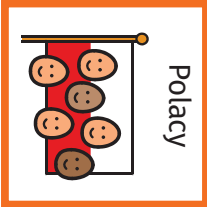
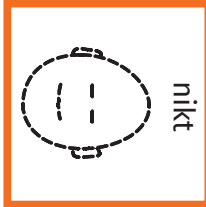
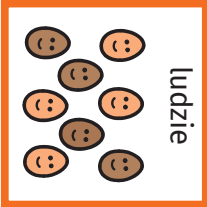
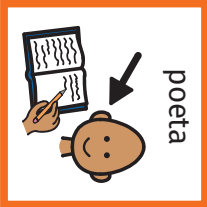
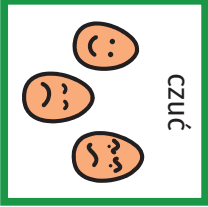
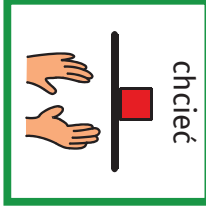

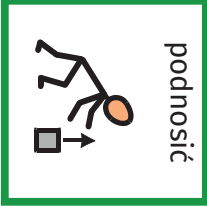
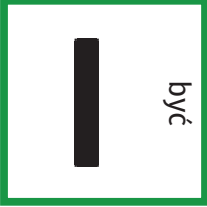
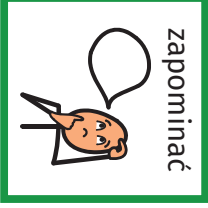

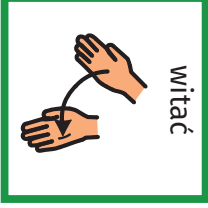
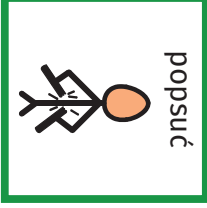
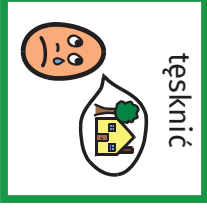
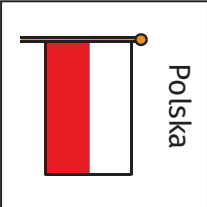
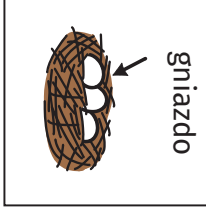
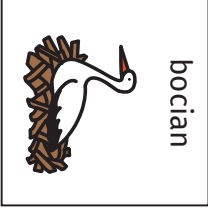
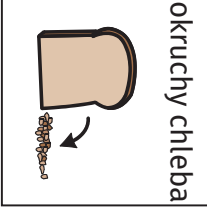
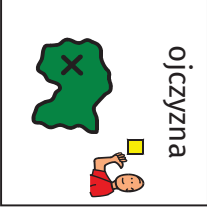

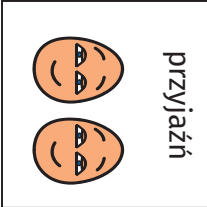
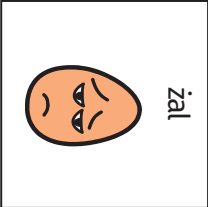
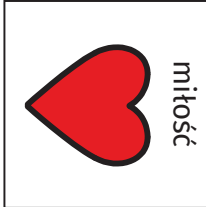
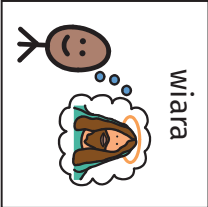
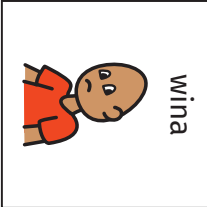
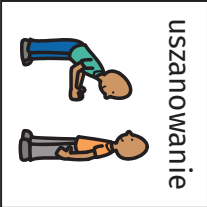
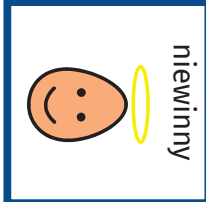
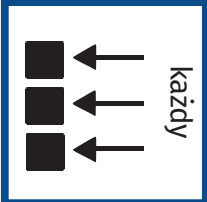
.....

.....

.....

.....

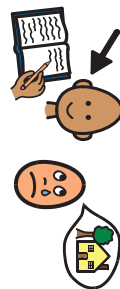
.....

 Polacy		 nikt		 ludzie	 poeta
	 czuć	 chcieć	 modlić się	 podnosić	 być
	 zapominać	 myśleć	 witać	 popsuć	 tęsknić
					 Polska
		 gniazdo	 bocian	 okruszki chleba	 ojczyzna
					 Bóg
 przyjaźń	 żal	 miłość	 wiera	 wina	 uszanowanie
NIE		 niewinny		 każdy	

Zadanie 1: Zaznacz właściwą odpowiedź.

Pytanie
Autor tęskni...

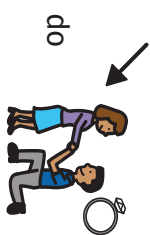
Odpowiedź a
... do matki.

Odpowiedź b
... do ojczyzny.

Odpowiedź c
... do narzeczonej.

Zadanie 2: Które określenia pasują do wiersza? Zaznacz wszystkie właściwe odpowiedzi.

Odpowiedź a

smutny

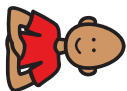
Odpowiedź b

stęskniony

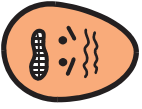
Odpowiedź c

spokojny

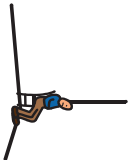
Odpowiedź d

zmartwiony

Odpowiedź e

samotny

Odpowiedź f

przygnębiony

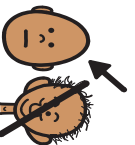
Odpowiedź g

szczęśliwy

Odpowiedź h

poważny

Odpowiedź i

rozżalony

Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Lektury
dostępne
